

Biodiversiteit en natuurarmoe- de schreeuwen om draagvlak: ‘De burger wil óók een nette straat’

Meer dracht- en waardplanten, hogere bermen, minder maaien en meer ruimte voor natuur.

Gemeenten zetten steeds nadrukkelijker in op biodiversiteit en ecologisch beheer van de openbare ruimte. Tegelijkertijd leeft bij veel inwoners nog altijd het beeld dat een nette straat vooral schoon, strak en kort gemaaid moet zijn. Dit spanningsveld stond centraal in een oproep van vakblad STAD + GROEN. Vakredacteur Hein van Iersel interviewde een aantal betrokkenen.

Auteur: Hein van Iersel

De reacties laten zien dat de praktijk vaak genuanceerder is dan het publieke debat doet vermoeden. Groenbeheerders, adviseurs en inwoners erkennen vrijwel allemaal dat biodiversiteitsherstel noodzakelijk is, maar benadrukken tegelijk dat gemeenten inwoners beter moeten meenemen in de keuzes die zij maken. Want volgens de geïnterviewden ontstaat weerstand vaak niet door het groen zelf, maar doordat bewoners niet begrijpen waarom een berm ineens hoger mag worden of waarom een boomspiegel niet meer strak geschoffeld wordt. Tegelijkertijd klinkt ook kritiek op de uitvoering. Ecologisch beheer vraagt volgens de geïnterviewden niet alleen andere ambities, maar vooral meer en beter onderhoud, meer vakkennis en meer communicatie richting de burger. Want een kruidenrijke berm wordt pas gewaardeerd als die er verzorgd uitziet én als duidelijk is waarom daarvoor gekozen is.

‘Je moet inwoners niet alleen uitleggen wat je doet, maar ook wat je bewust níét doet’

‘De discussie over ecologisch beheer en een nette openbare ruimte is eigenlijk helemaal niet nieuw,’ zegt Thijs Zandwijk van Gemeente Waalwijk. Naast zijn werk voor de gemeente werkt hij als zelfstandig projectmanager in de groensector. ‘Twintig jaar geleden hadden we dezelfde discussie al over beeldbestekken en onkruidbeheer. Alleen heet het nu biodiversiteit en ecologie.’

Volgens Zandwijk zit de kern vooral in communicatie met inwoners. ‘Je moet mensen meenemen in het verwachtingspatroon dat ze mogen hebben. Een inwoner ziet een ploeg medewerkers uitstappen, twintig stuks onkruid verwijderen en weer weggrijden, terwijl er nog dertig blijven staan. Dan denkt die inwoner: ze doen hun werk niet goed. Maar dat kan precies volgens contract zijn afgesproken.’

Ronald Kusters

Thijs van Zandwijk

Tinka Chabot

Bij ecologisch beheer wordt die spanning volgens hem alleen maar groter. 'We vragen inwoners om anders naar groen te kijken, terwijl veel mensen schoon en strak nog steeds als ideaalbeeld zien. Dan moet je niet alleen uitleggen waarom je iets doet, maar ook waarom je bewust bepaalde dingen níét doet.' Tegelijkertijd ziet Zandwijk veel bereidheid bij bewoners om mee te helpen. 'Mensen willen hun straat netjes houden en dat moet je juist omarmen. Alleen moet je daar nu ook uitleg bij geven: hoe doe je dat op een manier die biodiversiteit helpt in plaats van tegenwerkt?'

We kunnen biodiversiteitsherstel niet halen zonder de burger'

'Veel mensen denken nog steeds dat biodiversiteit vooral een wens is van beleidsmakers en ecologen, maar inmiddels is het gewoon een wettelijke opgave geworden,' zegt Ronald Kusters van Groene Golf Consultancy. Vanuit zijn adviesbureau begeleidt hij gemeenten, aannemers en terreinbeheerders bij ecologisch beheer en natuurherstel. 'Europa stelt harde eisen aan gemeenten. We mogen geen groenareaal en geen boomkroonbedekking meer verliezen. Maar tegelijkertijd kun je dat als gemeente niet alleen oplossen op gemeentelijke grond. Je hebt ook inwoners, bedrijven en andere grondeigenaren nodig. Zonder gedragsverandering gaan we biodiversiteitsherstel

Jaap Verhagen

simpelweg niet halen.' Volgens Kusters draait de discussie daarom niet alleen om ecologie, maar vooral om draagvlak. 'We hebben in Nederland te maken met natuurarmoede. Dan moet je mensen meenemen in waarom een straat er soms minder strak uitziet of waarom kruidenrijk beheer nodig is. Dat vraagt veel meer communicatie dan vroeger.'

In zijn werk ziet hij dat gemeenten en aannemers daar nog volop mee worstelen. 'Ecologisch beheer betekent niet alleen ander groenbeheer. Complete processen moeten mee veranderen: beheerkaarten, controlesystemen,

Roeland Lelieveld

uitvoering en communicatie met bewoners. Pas als je die hele keten meeneemt, ontstaat begrip voor de keuzes die gemaakt worden.'

'Een strak geschoffelde boomspiegel oogt netjes, maar is ecologisch gezien een vrijwel dode ruimte'

'Bewoners accepteren ecologisch beheer best, zolang ze begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt,' zegt Roeland Lelieveld, groenbeheerder bij de Gemeente Den Haag. 'Mensen moeten zien dat het geen achterstalig onderhoud is, maar bewust beheer.' Volgens Lelieveld verandert het beeld van wat inwoners mooi vinden langzaam. 'Vroeger moest alles strak en netjes zijn. Nu groeit het besef dat onze leefomgeving niet oneindig maakbaar is en dat biodiversiteit onder druk staat. Dat kan- telt stap voor stap.' Lelieveld merkt dat kleine maatregelen soms al veel discussie oproepen. 'In Den Haag werden boomspiegels vroeger helemaal schoon geschoffeld. Nu maaien we ze alleen nog. Voor bewoners is dat wennen, want in plaats van een zwart cirkeltje krijg je ineens

Volgens Zandwijk zit de kern vooral in communicatie met inwoners

een groen cirkeltje rond een boom. Maar ecologisch maakt dat wel verschil!

‘Een strak geschoffelde boomspiegel oogt misschien netjes, maar ecologisch gezien is het bijna een woestijn.’ Toch waarschuwt Lelieveld ervoor om inwoners niet te veel te willen overtuigen. ‘Je moet het mensen niet opdringen. Als je te hard trekt, voelen bewoners zich snel gecorrigeerd. Het helpt veel beter om rustig uit te leggen waarom keuzes worden gemaakt. Dan zie je dat het begrip langzaam groeit. We zitten als samenleving in een overgangsfase. Ecologisch beheer vraagt een ander beeld van wat ‘netjes’ is. Dat kost tijd, uitleg en voorbeelden die bewoners zelf kunnen ervaren.’

Mensen houden nu eenmaal van een net straatbeeld, daar moet je rekening mee houden’

‘Je kunt inwoners best meekrijgen in ecologisch beheer, maar dan moet je wel rekening houden met hoe mensen hun straat willen beleven,’ zegt Jaap Verhagen, groenbeheerder bij de Gemeente Zutphen. ‘Mensen houden nu eenmaal van een verzorgd en net beeld. Daar moet je slim op inspelen.’ In Zutphen probeert Verhagen bewoners stap voor stap te laten wennen aan kruidenrijke bermen en extensiever beheer. ‘We zijn daar een jaar of twaalf geleden voorzichtig mee begonnen, met kleine proefstroken in kritische buurten. Dan zaai je een passend mengsel in en leg je uit waarom je dat doet. Inmiddels krijgen we er bijna geen

klachten meer over.’ Volgens Verhagen draait het vooral om maatwerk en communicatie. ‘Onder grote bomen kies je bijvoorbeeld mengsels die lager blijven en tegen schaduw kunnen. En als bewoners weten welke planten gewenst zijn en welke storend, dan gaan ze daar zelf ook in meehelpen.’ Ook praktische aanpassingen helpen volgens hem om draagvlak te houden. ‘We maaien langs voetpaden en hondenuitlaatstroken nog steeds een smalle baan kort en dat doen we vaker. Dan blijft het netjes ogen en kunnen mensen hun hond gewoon uitlaten. Dat soort kleine dingen maakt veel verschil. Dan accepteren bewoners de hogere kruidenvegetatie daarachter dan veel makkelijker.’

‘Een paardenbloem tussen de stoeptegels is niet vies, een straat vol peuken wel’

‘Gemeenten roepen graag dat ze ecologisch werken, maar in de praktijk zie ik vooral veel symboolpolitiek,’ zegt Tinka Chabot, hovenier en kritisch inwoner van Arnhem. ‘Er worden mooie verhalen verteld over biodiversiteit, maar ondertussen ontbreekt het vaak aan kennis in de uitvoering én aan goed onderhoud.’ Chabot ergert zich vooral aan de focus op uiterlijk vertoon. ‘Een paardenbloem tussen de stoeptegels vinden mensen vies, maar een straat vol sigarettenpeuken blijktbaar niet. Terwijl die peuken uiteindelijk in het putje verdwijnen en het water vervuilen. Dat vind ik een veel groter probleem.’ Volgens Chabot worden ecologische maatregelen regelmatig verkeerd uitgevoerd. ‘Dan leggen ze bijvoorbeeld takken rond bomen omdat dat zogenaamd natuurlijk oogt, maar ondertussen kunnen medewerkers er niet meer goed maaien. Of er worden dure geveltuintjes aangelegd zonder budget voor onderhoud. Aanleggen is makkelijk, onderhouden is het echte werk.’

Chabot ziet vooral een kloof tussen beleid en uitvoering. ‘Op kantoor hebben gemeenten vaak grote verhalen over biodiversiteit, maar buiten ontbreekt het geregeld aan plantenkennis en ecologisch inzicht. Dan wordt er nog steeds gedacht vanuit ‘alles moet zwart geschoffeld zijn’. Terwijl je daarmee juist telkens opnieuw ruimte maakt voor ongewenste kruiden.’

Aanleggen is makkelijk, onderhouden is het echte werk

